

ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ
LATVIJAS UNIVERSITĀTES

STUDIJU VIRZIENA “EKONOMIKA”

**PROFESIONĀLAJĀ BAKALAURA STUDIJU PROGRAMMĀ
“GRĀMATVEDĪBA, ANALĪZE UN AUDITS” (KODS: 42 344) UN
PROFESIONĀLAJĀ MAĢISTRA STUDIJU PROGRAMMĀ
“GRĀMATVEDĪBA UN AUDITS” (KODS: 47 344)**

Informācija par ekspertu

Vārds	Gunita	Uzvārds	Mazūre
Darbavieta	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Amats	Asociētā profesore
Grāds/profesionālā kvalifikācija		Dr.oec.	
Apliecinu, ka, vērtējot studiju programmu, man NAV interešu konflikta			

Novērtēšanas vizītes datums: 2019. gada 21. oktobris

Atzinums sniegts, pamatojoties uz vizītes laikā gūtajām atziņām un veiktajiem novērojumiem, un šādiem avotiem:

- Latvijas Universitātes (turpmāk – LU) 2019. gada 4. septembra iesniegumiem Nr. LU-7-41/1612 “Iesniegums studiju virziena “Ekonomika” maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” izmaiņu apstiprināšanai” un Nr. LU-7-41/1613 “Iesniegums studiju virziena izmaiņu apstiprināšanai” un tiem pievienotajiem dokumentiem;
- LU atbildēm Nr. LU-7-41/1758 un Nr. LU-7-41-1772 “Par papildinformācijas pieprasīšanu” uz AIC 2019. gada 18. septembra pieprasījumiem Nr. 2019/11-141 un Nr. 2019/11-142;
- novērtēšanas vizītes laikā iegūto informāciju intervijās ar LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes (turpmāk – BVEF) pārstāvjiem;
- Augstskolu likumu (02.11.1995.);
- 2014. gada 13. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”;
- 2014. gada 26. augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 512 “Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”;
- 2017. gada 13. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”;
- 2018. gada 12. oktobra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 626 “Noteikumi par obligāti piemērojamo profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību sarakstu un tajā iekļauto profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību publicēšanas kārtību”;
- 2018. gada 11. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi”;
- 2018. gada 11. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 794 “Augstskolu un koledžu akreditācijas noteikumi”.

1. Informācija par augstskolas plānotajām izmaiņām

LU BVEF īstenotā **profesionālā bakalaura studiju programma “Grāmatvedība, analīze un audits”** ir akreditēta studiju virzienā “Ekonomika” 2013. gada 26. jūnijā (LR Izglītības un zinātnes ministrijas Studiju akreditācijas komisijas lēmums Nr. 219) ar akreditācijas termiņu 6 gadi.

Līdz šim studiju programma īstenota latviešu valodā pilna laika klātienē (4 gadi) un nepilna laika klātienē studijās (4,5 gadi). Iegūstamais grāds: profesionālā bakalaura grāds grāmatvedībā, analīzē un auditā. Iegūstamā kvalifikācija: ekonomista 5. līmeņa kvalifikācija (6. LKI).

LU BVEF, pamatojoties uz LU Senāta 2019. gada 2. septembra lēmumu, 2019. gada 4. septembrī iesniegusi AIC iesniegumu (precizējumi iesniegti (laika zīmogs nav redzams) pēc AIC 2019. gada 18. septembra vēstules par papildinformācijas iesniegšanu), lūdzot veikt izmaiņas profesionālajā bakalaura studiju programmā “Grāmatvedība, analīze un audits”. Galvenais izmaiņu pamatojums ir saistīts ar izmaiņām Latvijas Republikas normatīvajā regulējumā, kā arī izmaiņas veiktas, pamatojoties uz darba devēju un studējošo ieteikumiem.

Jaunajā normatīvajā regulējumā – 2018. gada 12. oktobra Ministru kabineta noteikumu Nr. 626 “Noteikumi par obligāti piemērojamo profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību sarakstu un tajā iekļauto profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību publiskošanas kārtību” sarakstā vairs nav iekļautas profesijas *Ekonomists* un *Grāmatvedis* 6. un 7. līmenim (LKI).

Profesionālajā bakalaura studiju programmā “Grāmatvedība, analīze un audits” tiek mainīts programmas kods, piešķiramais grāds un kvalifikācija. Izmaiņas atbilst 2018. gada 11. decembra MK noteikumu Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi” 2.3.1. punktam. Studiju programmas saturs veidots atbilstoši Latvijas grāmatvedību un nodokļu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, aktuālām nozares attīstības tendencēm, kas izriet no Starptautiskajiem grāmatvežu izglītības standartiem (IES), un atbilstoši noteikumiem par akadēmiskās izglītības standartu (MK noteikumi Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”).

Pieteiktās izmaiņas profesionālajā bakalaura studiju programmā “Grāmatvedība, analīze un audits” iekļautas 1. tabulā.

1. tabula

Bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” izmaiņas

Nr. p.k.	Izmaiņu veids	Akreditētā programma	Pieteiktās izmaiņas
1.	Studiju programmas veids	Profesionālā bakalaura studiju programma	Akadēmiskā bakalaura studiju programma
2.	Studiju programmas kods	42 344	43 344
3.	Piešķiramais grāds	Profesionālais bakalaura grāds grāmatvedībā, analīzē un auditā	Sociālo zinātņu bakalaura grāds grāmatvedībā un nodokļos
4.	Piešķiramā kvalifikācija	5. profesionālās kvalifikācijas līmenis (6. LKI)	Nav

5.	Izmaiņas studiju programmas saturā		Skatīt 3.5. sadaļu
----	------------------------------------	--	--------------------

Izvērsta saturiskā izmaiņu analīze iekļauta atzinuma 3. sadaļā “Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām”.

LU BVEF īstenotā **profesionālā maģistra studiju programma “Grāmatvedība un audits”** ir akreditēta studiju virzienā “Ekonomika” 2013. gada 26. jūnijā (LR Izglītības un zinātnes ministrijas Studiju akreditācijas komisijas lēmums Nr. 219) ar akreditācijas termiņu 6 gadi.

Līdz šim studiju programma īstenota latviešu valodā pilna laika klātienes (1 vai 2 gadi) studijās. Iegūstamais grāds: profesionālā maģistra grāds ekonomikā. Iegūstamā kvalifikācija: ekonomista 5. līmeņa kvalifikācija (7. LKI).

Profesionālajā maģistra studiju programmā “Grāmatvedība un audits” tiek mainīts programmas kods, piešķiramais grāds un kvalifikācija un mainītas prasības, kas noteiktas, uzsākot studiju programmas apguvi. Izmaiņas atbilst 2018. gada 11. decembra MK noteikumu Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi” 2.3.1. un 2.3.3. punktam.

Pieteiktās izmaiņas profesionālajā maģistra studiju programmā “Grāmatvedība un audits” iekļautas 2. tabulā.

2. tabula

Maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” izmaiņas

Nr. p.k.	Izmaiņu veids	Akreditētā programma	Pieteiktās izmaiņas
1.	Studiju programmas veids	Profesionālā maģistra studiju programma	Akadēmiskā maģistra studiju programma
2.	Studiju programmas kods	47 344	45 344
3.	Uzņemšanas noteikumi		Skatīt 3.4. sadaļu
4.	Piešķiramais grāds	Profesionālais maģistra grāds ekonomikā	Sociālo zinātņu maģistra grāds grāmatvedībā un nodokļos
5.	Piešķiramā kvalifikācija	5. profesionālās kvalifikācijas līmenis (7. LKI)	Nav
6.	Izmaiņas studiju programmas saturā		Skatīt 3.5. sadaļu

Izvērsta saturiskā izmaiņu analīze iekļauta atzinuma 3. sadaļā “Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām”.

2. Vizītes norises un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

Novērtēšanas vizītes laikā LU BVEF telpās Aspazijas bulvārī 5 Rīgā notika tikšanās ar administrācijas pārstāvjiem:

- LU Studiju departamenta vadošo eksperti Daci Kazāku;
- studiju virziena “Ekonomika” vadītāju Dr.sc.administr., prof. Gundaru Bērziņu;
- BVEF prodekāni Dr.oec., prof. Margaritu Dunsku;

studiju programmu direktorēm:

- profesionālās bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” direktori Dr.oec., asoc.prof. Rutu Šneideri;
- profesionālās maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” direktori Dr.oec., prof. Ingu Būmani;

studiju programmu docētājiem:

- Dr.oec., prof. Intu Brūnu;
- Dr.oec., prof. Sandru Jēkabsoni;
- Dr.oec., prof. Jāni Priedi;
- Dr.oec., doc. Ivitu Faitušu;

studējošo pārstāvjiem no profesionālās bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” un profesionālās maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits”.

Tikšanās laikā LU administrācijas pārstāvji un BVEF programmu direktores, mācībspēki un studenti atbildēja uz ekspertes jautājumiem, sniedzot nepieciešamo informāciju un skaidrojot izmaiņu iemeslus.

Studiju virziena “Ekonomika” vadītājs prof. Gundars Bērziņš izmaiņas pamatoja ar BVEF vēlmi veidot daudz fokusētāku programmu, jo grāmatveži līdz šim ieguva ekonomista kvalifikāciju, kas neatbilda programmas būtībai. Tāpat arī tika uzsvērtā fakultātes vadības iniciatīva, pārejot no profesionālās studiju programmas uz akadēmisko, vienkāršot izvēles iespējas studentiem, resp., akadēmiskās zināšanas iegūstot BVEF studiju programmā, bet kvalifikāciju – kārtojot klasifikācijas eksāmenu profesionālā grāmatvežu organizācijā. Praksu skaits un apjoms saglabāts, lai nodrošinātu augstas kvalifikācijas grāmatvežus ar spēju analizēt dažādus procesus. Jāatzīmē, ka prakses paredzētas gan valsts iestādēs, gan arī privātā sektora uzņēmumos.

Studiju programmu vadības pamatojums izmaiņu nepieciešamībai:

- izmaiņas LR normatīvajos aktos, kas vairs neparedz kvalifikācijas piešķiršanu;
- profesionālā bakalaura studiju programma “Grāmatvedība, analīze un audits” ir vienīgā Latvijā, kurā sagatavo grāmatvežus bakalaura līmenī;
- tiks novērsta profesionālās bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” dublēšanās ar akadēmiskās bakalaura studiju programmas “Ekonomika” apakšvirzienu “Grāmatvedība, kontrole un analīze”, tādējādi arī mazinot iekšējo konkurenci un sadrumstalotību;
- ārvalstu augstskolas labāk saprot akadēmisko studiju programmu būtību;
- lielākas profesionālās izaugsmes iespējas studējošajiem (plānots noslēgt līgumu ar LR Grāmatvežu asociāciju par grāmatveža kvalifikācijas sertifikāta ieguvu).

Tika precizēta informācija par mācībspēku un studējošo iesaisti studiju programmu izmaiņu īstenošanā. Mācībspēki ir informēti par nepieciešamajām izmaiņām, savukārt studējošie par tām informēti tikai pēc studiju procesa uzsākšanas. Precizējot studējošo iesaisti studiju procesa pilnveidošanā, mācībspēki norādīja, ka studējošo pārstāvji Studentu padomē ir izteikuši priekšlikumus, kurus studiju kursus aizvieto ar citiem, piemēram, kurus studiju kursus no studiju programmas izslēgt, lai jau profesionālajā bakalaura studiju programmā iekļautu obligātos Civilās aizsardzības un Vides aizsardzības kursus.

Pārrunājot studiju kursu aprakstu izstrādes un apstiprināšanas procesu, mācībspēki norādīja, ka šis process esot ļoti skrupulozs, tomēr studiju kursu aprakstu forma un saturs to neaplicina.

Tikšanās laikā administrācijas pārstāvji, programmu direktore un mācībspēki norādīja, ka gan fakultātes pārstāvji un mācībspēki, gan studenti izmaiņas atbalsta, tomēr studējošo viedoklis ir nedaudz atšķirīgs. Studējošie atbalsta izmaiņas studiju programmu saturā, bet izsaka neapmierinātību ar studiju programmu veida maiņu un kvalifikācijas nepiešķiršanu, norādot uz BVEF vadības solījumiem tiem studējošajiem, kuri mācības uzsākuši vai turpina 2019./2020. studiju gadā, rast iespēju pabeigt profesionālās studiju programmas un iegūt kvalifikāciju. Tas nozīmē, ka daļa studējošo šīs studiju programmas ir izvēlējušies ar mērķi iegūt kvalifikāciju. Savukārt BVEF piedāvātā potenciālā iespēja atvieglot kvalifikācijas iegūšanu profesionālā organizācijā studējošos neapmierina, jo tās būs papildu izmaksas un laiks. Studējošie uzsver, ka profesionālajās studiju programmās vairāk tiek akcentēta profesionālo prasmju apguve un kompetenču iegūšana, studiju kursi ir ar daudz praktiskāku ievirzi. Tajā pašā laikā studējošie norāda, ka profesionālās augstākās izglītības koncepcija viņiem nav saprotama.

Secināms, ka studējošie iebilst pret studiju programmu veida maiņu un atteikšanos no kvalifikācijas piešķiršanas, nevis studiju programmu saturu. Kopumā studējošie ir ieinteresēti apgūt grāmatveža specialitāti tieši LU BVEF, par ko liecina arī studējošo vēlme turpināt studijas BVEF maģistrantūrā.

3. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām

Kā norādīts atzinuma 1. sadaļā, LU BVEF plānotās izmaiņas ietver vairākas komponentes, kuras šajā atzinuma sadaļā tiks analizētas, t.sk., izvērtējot pieteikto izmaiņu atbilstību normatīvo aktu prasībām.

1. Studiju programmu veids

Viena no būtiskākajām izmaiņām ir studiju programmu veida maiņa, kas paredz līdz šim īstenotās akreditētās profesionālās studiju programmas (bakalaura un maģistra) pārveidot par akadēmiskajām studiju programmām (bakalaura un maģistra). Šīm programmām ir atšķirīgs normatīvais regulējums – akadēmisko programmu regulējums noteikts 2014. gada 13. maija MK noteikumos Nr. 240 "Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu".

Atbilstoši šo MK noteikumu 3. punktam akadēmisko studiju programmu stratēģiskais mērķis ir nodrošināt studējošajiem zinātņu teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi, sasniedzot studiju programmā noteiktos studiju rezultātus, kas atbilst Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras 6. vai 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.

LU BVEF akadēmiskās bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” mērķis ir “sagatavot Latvijas un starptautiskiem uzņēmumiem speciālistus ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarē ar *padziļinātām* zināšanām, prasmēm un kompetencēm grāmatvedībā, analīzē un auditā vadības lēmumu pieņemšanai publiskajā un privātajā sektorā, kā arī nodrošināt studējošo personības attīstību un iespēju iegūt sociālo zinātņu bakalaura grādu grāmatvedībā un nodokļos ar tiesībām turpināt studijas maģistra studiju programmās.”

Definētā mērķa sasniegšanai BVEF izvirzījusi šādus bakalaura studiju programmas uzdevumus:

- 1) nodrošināt iespēju apgūt akadēmiskā bakalaura līmeņa izglītības programmu atbilstoši Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām;
- 2) nodrošināt iespēju, apgūstot akadēmiskā bakalaura studiju programmu un sekmīgi nokārtojot valsts pārbaudījumus, iegūt sociālo zinātņu bakalaura grādu grāmatvedībā un nodokļos;
- 3) sagatavot Latvijas un ārvalstu darba tirgum konkurētspējīgus un augsti kvalificētus speciālistus ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarē ar *padziļinātām* zināšanām grāmatvedībā, analīzē, nodokļu politikā un auditā;
- 4) attīstīt studentos ekonomisko un kreatīvo domāšanu, veicināt centienus patstāvīgai zināšanu paplašināšanai un praktisko iemaņu nostiprināšanai;
- 5) attīstīt studentos augstu biznesa ētiku un piedāvāt sociālās pamata prasmes komunikācijā, patstāvīgajā un komandas darbā;
- 6) attīstīt studentos iemaņas patstāvīgu zinātnisko pētījumu veikšanai un to rezultātu praktiskai pielietošanai;
- 7) nodrošināt elastīgu pieeju studiju procesa saturam mainīgā ekonomiskā situācijā.

Turpretī maģistra studiju programmas galvenais mērķis atbilstoši MK noteikumiem Nr. 240 ir nodrošināt zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei. Tāpat arī maģistra studiju programmas saturam jānodrošina tāda studiju rezultātu sasniegšana, kas ietver padziļinātu teorētisko zināšanu iegūšanu un pētniecības iemaņu un prasmju attīstīšanu izvēlētajā zinātnes vai mākslas jomā.

LU BVEF akadēmiskās maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” mērķis ir “sagatavot darbam Latvijas un starptautiskajos uzņēmumos speciālistus ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarē ar *padziļinātām* akadēmiskām un augstākā līmeņa profesionālām zināšanām, prasmēm un kompetencēm grāmatvedībā un auditā, nodrošinot iespēju iegūt sociālo zinātņu maģistra grādu grāmatvedībā un nodokļos ar tiesībām turpināt izglītību doktora studiju programmās.”

Definētā mērķa sasniegšanai BVEF izvirzījusi šādus maģistra studiju programmas uzdevumus:

- 1) nodrošināt iespēju apgūt maģistra līmeņa izglītības programmu atbilstoši Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām;

- 2) nodrošināt iespēju, sekmīgi apgūstot maģistra studiju programmu un sekmīgi nokārtojot valsts pārbaudījumu, iegūt sociālo zinātņu maģistra grādu grāmatvedībā un nodokļos;
- 3) nodrošināt elastīgu pieeju studiju procesa saturam attiecībā uz mainīgu ekonomisko, tai skaitā arī grāmatvedības un audita, problēmu risināšanas nepieciešamību;
- 4) radīt nepieciešamos nosacījumus Latvijas un Eiropas Savienības darba tirgū konkurētspējīgu, augsti kvalificētu grāmatvedības un audita speciālistu sagatavošanai;
- 5) nodrošināt tādu zināšanu, prasmju un kompetenču kopuma apguves iespējas, kas ļautu programmas beidzējiem padziļināt zināšanas un pielietot Starptautisko finanšu pārskatu standartu un Starptautisko revīzijas standartu prasības un patstāvīgi risināt teorētiskas un praktiskas grāmatvedības un audita problēmas;
- 6) attīstīt studentos ekonomisko un radošo domāšanu, pētnieciskās iemaņas un prasmes, sekmēt studentu intelektuālo pilnveidi un atbalstīt centienus patstāvīgai zināšanu paplašināšanai un praktisko iemaņu nostiprināšanai.

Secināms, ka kopumā abu studiju programmu uzdevumi atbilst studiju programmu mērķu sasniegšanai. Tomēr jāatzīmē, ka bakalaura studiju programmas mērķis nebūtu sniegt padziļinātas zināšanas kādā jomā, kā tas ir norādīts BVEF bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” mērķī un 3. uzdevumā. Tādējādi bakalaura un maģistra studiju programmu mērķi daudz neatšķiras. Līdzīgi secināms arī par abu studiju programmu 6. uzdevumu – “attīstīt studentos iemaņas patstāvīgu zinātnisko pētījumu veikšanai” (bakalaura studiju programma) un “attīstīt studentos pētnieciskās iemaņas un prasmes” (maģistra studiju programma). Ja pētnieciskās iemaņas jau ir attīstītas bakalaura studiju laikā, tad maģistra studijās tās nebūtu jāattīsta, bet gan jāpilnveido.

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” 5. punktam, bakalaura studiju programmas saturam jānodrošina zinātniski pamatotu plaša profila studiju rezultātu sasniegšana, savukārt maģistra studiju programmas saturam jānodrošina tādu studiju rezultātu sasniegšana, kas ietver padziļinātu teorētisko zināšanu iegūšanu un pētniecības iemaņu un prasmju attīstīšanu izvēlētajā zinātnes vai mākslas jomā (16. punkts). Iepazīstoties ar LU BVEF iesniegtajiem studiju plāniem, kursu aprakstos definētajiem studiju rezultātiem (zināšanām, prasmēm un kompetencēm), kā arī studiju kursu kartējumu, secināms, ka studiju plānos ietvertie studiju kursi paredz plaša profila studiju rezultātu sasniegšanu, kas atbilst akadēmisko bakalaura un maģistra studiju programmu definētajiem mērķiem. Plašāk programmu saturs analizēts atzinuma 3. sadaļas 5. punktā.

2. Studiju programmu kodi

Tā kā tiek mainīts studiju programmu veids no profesionālajām studiju programmām uz akadēmiskajām studiju programmām, tiek mainīti arī studiju programmu kodi.

Pieteiktais jaunais bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” kods – 43 344 un pieteiktais jaunais maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” kods – 45 344 atbilst 2017. gada 13. jūnija MK noteikumiem Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” un to 1. un 2. pielikumā uzskaitītajiem līmeņiem, saskaņā ar kuriem kods 43 norāda uz akadēmisko izglītību (bakalaura grāds), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Studiju ilgums pilna laika

studijās trīs-četri gadi. Savukārt kods 45 norāda uz akadēmisko izglītību (maģistra grāds), īstenojama pēc bakalaura vai profesionālā bakalaura grāda ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās viens-divi gadi. Kopējais pilna laika studiju ilgums vismaz pieci gadi. Abu studiju programmu kodu turpinājums 344 norāda uz izglītības programmu grupu, t.i., Grāmatvedība un nodokļi.

3. *Piešķiramais grāds un/vai profesionālā kvalifikācija*

Līdz šim LU BVEF īstenotās profesionālās bakalaura studiju programmas “Grāmatvedība, analīze un audits” absolventi varēja iegūt profesionālo bakalaura grādu grāmatvedībā, analīzē un auditā un 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni (6. LKI). Savukārt profesionālās maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” absolventi varēja iegūt profesionālo maģistra grādu ekonomikā un 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni (7. LKI). Taču, ņemot vērā, ka valstī ir notikušas izmaiņas normatīvajā regulējumā un jaunajos 2018. gada 12. oktobra MK noteikumos Nr. 626 “Noteikumi par obligāti piemērojamo profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību sarakstu un tajā iekļauto profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību publiskošanas kārtību” sarakstā vairs nav iekļautas profesijas *Ekonomists* un *Grāmatvedis* 6. un 7. līmenim (LKI), LU vairs nebūtu tiesiska pamata piešķirt ekonomista un grāmatveža kvalifikāciju. Tādēļ ir pieņemts lēmums par izmaiņām studiju programmās, ieviešot akadēmiskās studiju programmas.

Iegūstamais sociālo zinātņu bakalaura grāds grāmatvedībā un nodokļos, kā arī iegūstamais sociālo zinātņu maģistra grāds grāmatvedībā un nodokļos norāda uz programmu piederību sociālajām zinātnēm, tāpēc iegūstamie grādi ir precīzi definēti un atbilst 2014. gada 13. maija MK noteikumu Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” 12. un 22. punktam.

Pēc akadēmisko programmu absolvēšanas netiek piešķirta profesionālā kvalifikācija, tāpēc arī šajās programmās kvalifikācijas ieguve nav iespējama.

Vizītes laikā BVEF pārstāvji norādīja, ka LU BVEF plāno noslēgt sadarbības līgumu ar LR Grāmatvežu asociāciju (LRGA), kas ir Starptautiskās grāmatvežu federācijas biedrs (IFAC), un tās sertifikācijas process ir atzīts starptautiskā līmenī, lai bakalaura un maģistra studiju programmu absolventi varētu iegūt starptautiski atzītu profesionāla grāmatveža sertifikātu. Sadarbības līgums ar LRGA potenciāli paredzētu maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” absolventiem atvieglojumus LRGA profesionāla grāmatveža sertifikāta iegūšanai, t.i., līgums paredzētu ieskaitīt studiju programmas eksāmenu rezultātus divos šīs asociācijas sertifikācijas priekšmetos: vadības grāmatvedība un saistību tiesības. Tādējādi absolventiem veidotos priekšnoteikums iegūt starptautiski atzītu profesionāla grāmatveža sertifikātu, kas veicinātu absolventu konkurētspēju darba tirgū.

4. *Uzņemšanas prasības*

Akadēmiskā maģistra studiju programmā “Grāmatvedība un audits” uzņemšanas prasības precizētas atbilstoši MK noteikumiem Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”.

Pieteiktās izmaiņas uzņemšanas prasībās profesionālajā maģistra studiju programmā “Grāmatvedība un audits” iekļautas 3. tabulā.

Maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” izmaiņas uzņemšanas prasībās

Nr. p.k.	Akreditētā programma	Pieteiktās izmaiņas
1 gada studiju plānā (40 KP)		
1.	otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība (vai tai pielīdzināma augstākā izglītība) ekonomikas vai vadībizinātņu nozarē	akadēmiskais vai profesionālais bakalaura grāds (vai tam pielīdzināma augstākā izglītība) vai otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība (vai tai pielīdzināma augstākā izglītība) ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarē/ekonomikas vai vadībizinātņu nozarē ar kopējo studiju ilgumu ne mazāk kā 4 gadi jeb 160 KP
2 gadu studiju plānā (80 KP)		
2.	<p>akadēmiskais bakalaura grāds (vai tam pielīdzināma augstākā izglītība) ekonomikas vai vadībizinātņu nozarē</p> <p>bakalaura vai maģistra grāds vai otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība citās sociālo zinātņu nozarēs vai radniecīgo zinātņu nozarēs: matemātikā, datorzinātnē, informācijas tehnoloģijās, fizikā vai inženierzinātnē un divu gadu pieredze uzņēmējdarbības vai ekonomikas jomā</p>	<p>akadēmiskais vai profesionālais bakalaura grāds (vai tam pielīdzināma augstākā izglītība) ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarē/ekonomikas vai vadībizinātņu nozarē ar kopējo studiju ilgumu ne mazāk kā 3 gadi jeb 120 KP</p> <p>bakalaura vai otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība citās sociālo zinātņu nozarēs vai radniecīgo zinātņu nozarēs: matemātikā, datorzinātnē, informācijas tehnoloģijās, fizikā vai inženierzinātnē ar kopējo studiju ilgumu ne mazāk kā 3 gadi jeb 120 KP un divu gadu pieredze uzņēmējdarbības vai ekonomikas jomā;</p> <p>maģistra grāds citās sociālo zinātņu nozarēs vai radniecīgo zinātņu nozarēs: matemātikā, datorzinātnē, informācijas tehnoloģijās, fizikā vai inženierzinātnē un divu gadu pieredze uzņēmējdarbības vai ekonomikas jomā</p>

Vizītes laikā noskaidrots, ka LU BVEF neplāno mainīt uzņemšanas prasības nosakot, ka maģistra studiju programmā varētu studēt arī neradniecīgu specialitāšu bakalaura studiju programmu absolventi.

5. Izmaiņas studiju programmu saturā

Pieteiktās izmaiņas uzskatāmas par šobrīd akreditēto studiju programmu pilnveidojumu un tās izvērtētas kopsakarībā, skatot 2014. gada 13. maija MK noteikumos Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (turpmāk – Izglītības standarts) noteikto, LU BVEF iesniegtos akadēmisko bakalaura un maģistra studiju programmu studiju plānus un studiju kursu aprakstus.

Izglītības standarta 7. punkts nosaka, ka studiju kursi un studiju moduļi veido bakalaura studiju programmu obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas. Saskaņā ar Izglītības standarta 8. punktu, bakalaura studiju programma sastāv no:

- obligātās daļas (ne mazāk kā 50 KP);
- ierobežotās izvēles daļas (ne mazāk kā 20 KP);
- izvēles daļas.

Bakalaura studiju programma “Grāmatvedība, analīze un audits” sastāv no obligātās daļas 114 KP, tai skaitā bakalaura darbam atvēlēti 12 KP un mācību praksēm 26 KP. Ierobežotās izvēles daļas apjoms ir 40 KP un izvēles daļas – 6 KP.

Saskaņā ar Izglītības standarta 10. punktu bakalaura studiju programmas obligātajā daļā un ierobežotās izvēles daļā jāietver:

- attiecīgās zinātņu nozares vai apakšnozares pamatnostādnes, principus, struktūru un metodoloģiju (ne mazāk kā 25 KP);
- zinātņu nozares vai apakšnozares attīstības vēsturi un aktuālās problēmas (ne mazāk kā 10 KP);
- zinātņu nozares vai apakšnozares raksturojumu un problēmas starpnozaru aspektā (ne mazāk kā 15 KP).

Akadēmiskajā bakalaura studiju programmā “Grāmatvedība, analīze un audits” studiju kursi par nozares un apakšnozares pamatnostādnēm, principiem un struktūru un metodoloģiju veido 34 KP, par sociālo zinātņu ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares un grāmatvedības un uzskaites teorijas apakšnozares attīstības vēsturi un aktuālām problēmām veido 12 KP un par nozares un apakšnozares raksturojumu un problēmām starpnozaru kontekstā veido 18 KP.

Tādējādi pilnībā tiek izpildīti Izglītības standarta noteikumi par studiju programmu daļām noteikto minimālo kredītpunktu apjomu. Tāpat ievērots noteikums par to, ka bakalaura darba apjomam jābūt vismaz 10 KP.

Akadēmiskajā bakalaura studiju programmā iekļauti arī jauni studiju kursi, kuri svarīgi grāmatvedības jomas speciālistiem saistībā ar uzņēmējdarbības vidi – “Starptautiskās nodokļu tiesības”, “Biznesa un ekonomikas vēsture” un “Uzņēmumu izveide un attīstība”. Palielināts studiju kursa apjoms no 2 KP uz 4 KP angļu valodas apguvei.

Studiju programmā prakses veido 26 KP jeb 16% no programmas apjoma (identiski ar akreditēto profesionālo studiju programmu), kas neapšaubāmi ir nepieciešamas, tomēr akadēmiskajā programmā prakšu apjoms varētu būt mazāks.

Attiecībā uz maģistra studiju programmām Izglītības standarta 17. punkts nosaka, ka maģistra studiju programmas apjoms ir vismaz 40 KP ar nosacījumu, ka tiek ievērots Augstskolu likumā noteiktais kopējais bakalaura un maģistra studiju programmu ilgums pilna laika studijās. Ne mazāk kā 20 KP no maģistra studiju programmas apjoma ir maģistra darba izstrāde.

Turpretī Izglītības standarta 20. punkts nosaka, ka maģistra studiju programmas obligātajā daļā, izņemot maģistra darba izstrādi, ietver attiecīgās zinātņu nozares vai apakšnozares izvēlētās jomas teorētisko atziņu izpēti un teorētisko atziņu aprobāciju zinātņu nozares vai apakšnozares izvēlētās jomas aktuālo problēmu aspektā ne mazāk kā

12 KP apjomā, ja maģistra studiju programmas apjoms ir 40 KP, un ne mazāk kā 24 KP apjomā, ja maģistra studiju programmas apjoms ir 80 KP.

Akadēmiskās maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” viena gada studiju plānā obligātā daļa ir 38 KP apjomā, tai skaitā maģistra darbam atvēlēti 20 KP un studiju praksei 4 KP. Programmas obligātās daļas studiju kursi par sociālo zinātņu ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares un grāmatvedības un uzskaites teorijas apakšnozares teorētisko atziņu izpēti veido 14 KP un studiju kurss par sociālo zinātņu ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares un grāmatvedības un uzskaites teorijas apakšnozares teorētisko atziņu aprobāciju aktuālo problēmu aspektā veido 4 KP.

Akadēmiskās maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” divu gadu studiju plānā obligātā daļa ir 70 KP apjomā, tai skaitā maģistra darbam atvēlēti 20 KP un studiju praksēm 24 KP. Programmas obligātās daļas studiju kursi par sociālo zinātņu ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares un grāmatvedības un uzskaites teorijas apakšnozares teorētisko atziņu izpēti veido 26 KP un studiju kursi par sociālo zinātņu ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares un grāmatvedības un uzskaites teorijas apakšnozares teorētisko atziņu aprobāciju aktuālo problēmu aspektā veido 24 KP.

Atbilstoši Izglītības standartam LU BVEF akadēmiskajā bakalaura studiju programmā iekļauti studiju kursi “Civīlā aizsardzība” un “Vides aizsardzība” katrs 1 KP apjomā, savukārt akadēmiskajā maģistra studiju programmā šie kursi iekļauti kā ārpus programmas studiju kursi, kurus kārtot studējošie, kas tos nav apguvuši zemāka līmeņa studiju programmā (MK noteikumu Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” 21. punkts).

Maģistra studiju programmā “Grāmatvedība un audits” veiktas šādas izmaiņas:

- 1) programmas A daļa papildināta ar jaunu studiju kursu “Starptautiskie nodokļi un prakse” 4 KP apjomā, kas ļauj studējošiem iegūt nepieciešamās kompetences starptautisko nodokļu jomā;
- 2) programmas B daļa papildināta ar jaunu studiju kursu “Lielo datu analīze un prognozējošā modelēšana” 2 KP apjomā, kurā studējošie apgūst iemaņas analizēt un novērtēt datu bāzēs uzkrātos liela apjoma datus;
- 3) no programmas B daļas izslēgti divi izvēles studiju kursi: “Vides ekonomika” un “Pasaules ekonomikas attīstība”;
- 4) no programmas B daļas tiek izslēgts studiju kurss “Organizāciju psiholoģija” (atbilstoši pārejai no profesionālas uz akadēmisku studiju programmu).

Maģistra studiju programmas “Grāmatvedība un audits” 1. studiju plānā ir iekļauta “Prakse – grāmatvedības un audita problēmu izpēte” (A daļa, 4 KP), kas aizņem 10% no studiju programmas kopējā apjoma, savukārt 2. studiju plānā ir iekļautas četras prakses (24 KP), kas kopumā aizņem gandrīz 30% no studiju programmas kopējā apjoma.

Secināms, ka maģistra studiju programma ir veidota saskaņā ar Izglītības standarta noteikumiem, tomēr arī šajā gadījumā prakšu apjoms ir liels, kas vairāk atbilstu profesionālās studiju programmas būtībai.

4. Secinājumi

Ekspertes viedoklis par plānotajām izmaiņām ir šāds:

- 1) ņemot vērā, ka 2018. gada 12. oktobra MK noteikumu Nr. 626 “Noteikumi par obligāti piemērojamo profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību sarakstu un tajā iekļauto profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību publiskošanas kārtību” sarakstā vairs nav iekļautas profesijas *Ekonomists* un *Grāmatvedis* 6. un 7. līmenim (LKI), LU BVEF līdz šim īstenotās profesionālās bakalaure un maģistra studiju programmas ir zaudējušas aktualitāti, un tāpēc veicamas izmaiņas studiju programmās. LU BVEF pieteikusi apstiprināšanai vairākas izmaiņas, kuras Atzinumā sagrupētas un izanalizētas 5 sadaļās, taču secināms, ka šīs izmaiņas ir savstarpēji saistītas un viena otrai pakārtotas, piemēram, programmu veida maiņa likumsakarīgi rada nepieciešamību mainīt programmu kodu un piešķiramo grādu. Nepieciešams mainīt vai pilnveidot arī programmu saturu, ņemot vērā, ka līdz šim īstenotajam programmu veidam – profesionālajām programmām un izmaiņām pieteiktajām akadēmiskajām programmām ir cits normatīvais regulējums (atšķirīgi izglītības standarti);
- 2) balstoties uz iepriekš veikto analīzi, var secināt, ka pieteiktās izmaiņas atbilst normatīvajiem aktiem, t.i.:
 - studiju programmu veids – akadēmiskā bakalaure studiju programma un akadēmiskā maģistra studiju programma ir paredzēta 2014. gada 13. maija MK noteikumos Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”, un LU BVEF definētie programmu mērķi un uzdevumi kopumā atbilst šajos noteikumos izvirzītajiem akadēmisko programmu kritērijiem, izņemot 1. sadaļā izteiktās iebildes par frāzes “padziļinātas” lietošanu bakalaure studiju programmā;
 - pieteiktie jaunie studiju programmu kodu 43 344 un 45 344 noteikti atbilstoši 2017. gada 13. jūnija MK noteikumiem Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”;
 - iegūstamais sociālo zinātņu bakalaure grāds grāmatvedībā un nodokļos, kā arī iegūstamais sociālo zinātņu maģistra grāds grāmatvedībā un nodokļos norāda uz programmu piederību sociālajām zinātnēm, tāpēc iegūstamie grādi ir precīzi definēti un atbilst 2014. gada 13. maija MK noteikumu Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” 12. un 22. punktam;
 - pieteiktās izmaiņas studiju programmu saturā kopumā atbilst 2014. gada 13. maija MK noteikumiem Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”;
 - nolūkā nodrošināt kvalitatīva satura programmu īstenošanu, pilnvērtīgu studējošo interešu ievērošanu un studētcentrētas izglītības principu, LU un LU BVEF būtu jāveic šādi uzdevumi vai pilnveides pasākumi:
 - 1) novērst pareizrakstības, stila un gramatikas kļūdas studiju programmu pieteikumos izmaiņu apstiprināšanai (īpaši bakalaure studiju programmas pieteikumā);
 - 2) rūpīgāk izstrādāt studiju kursu aprakstus – izstrādājot studiju kursu aprakstus, ļoti daudzi mācībspēki nav selektīvi izvēlējušies pārbaudes darbu prasības kredītpunktu iegūšanai, dominē *copy-paste* princips, jo, piemēram, norādīti semināri, bet faktiski konkrētajam studiju kursam semināru nav;
 - 3) pilnveidot studiju kursu aprakstu literatūras sarakstus – šobrīd tie ir nekonsekventi un pavirši noformēti, īpaši interneta resursi, kā arī

informācija par izmantojamajām datubāzēm faktiski visu studiju kursu aprakstu literatūras sarakstos ir identiski pārkopēta;

- 4) studiju programmu direktorēm pievērst īpašu uzmanību citu fakultāšu mācībspēku izstrādātajiem studiju kursu aprakstiem, piemēram, “Civīlā aizsardzība” un “Vides aizsardzība”. Šo kursu aprakstos iekļauts nesamērīgi plašs iegūstamo zināšanu, prasmju un kompetenču, kā arī literatūras avotu saraksts, ņemot vērā, ka šie kursi ir tikai 1 KP apjomā;
- 5) nozares atbildīgajiem mācībspēkiem pievērst uzmanību zināšanu un prasmju formulējumiem studiju kursu aprakstos;
- 6) BVEF izveidot atsevišķu komisiju, kura detalizēti izskatītu un apstiprinātu studiju kursu aprakstus, lai izvairītos no iepriekš minētajām problēmām;
- 7) LU vadībai izstrādāt noteikumus, nosakot maksimālo skaitu studiju noslēguma darbu vadīšanai ar nosacījumu, ka tie tiek sadalīti vienmērīgi pa semestriem. Izanalizējot mācībspēku CV, secināms, ka lielākā daļa mācībspēku vada 14-17 noslēguma darbus gadā jeb vidēji 7-9 darbus semestrī. Ņemot vērā to, ka mācībspēki vada lekcijas un nodarbības, piedalās projektos u.c., ir apšaubāma spēja kvalitatīvi novadīt šādu skaitu noslēguma darbu;
- 8) mācībspēkiem daudz rūpīgāk izstrādāt un pārlasīt savus CV, jo šobrīd tajos ir daudz pareizrakstības kļūdu, mācībspēki neizprot atšķirību starp akadēmisku un zinātnisku grādu u.tml.;
- 9) uzlabot diploma pielikumos tulkojumu angļu valodā – terminu, stila un gramatikas kļūdas;
- 10) būtiski uzlabot studiju kursa “Biznesa vadīšanas angļu valoda” aprakstu (ļoti vāji un nepilnīgi izstrādāts apraksts);
- 11) ievērot konsekventu terminu lietošanu (mācību vai tomēr studiju prakse).

Secinājumu sadaļā uzskaitītie pilnveides pasākumi izpildāmi šādā termiņā:

- 1. punkts izpildāms līdz Studiju kvalitātes komisijas lēmuma pieņemšanai;
- 2., 3., 4., 5., 8., 10. un 11. punkts izpildāms līdz (akadēmiskā bakalaura un maģistra) studiju programmām atbilstošā studiju virziena iesniegšanai studiju virziena novērtēšanai 2019. gada decembrī (ņemot vērā arī 1. punktā norādīto);
- 6. un 7. punkts izpildāms līdz 2020./2021. studiju gada sākumam, savukārt 9. punkts – līdz diploma pielikumu iesniegšanai.

5. Rekomendācijas

Iesaku pēc norādīto nepilnību novēršanas (1. punkts) apstiprināt LU BVEF īstenotajā studiju virzienā “Ekonomika” pieteiktās izmaiņas:

- 1) studiju programmu veidu – akadēmiskā bakalaura studiju programma un akadēmiskā maģistra studiju programma;
- 2) studiju programmu kodus pēc aktuālā izglītības klasifikatora - 43 344 un 45 344;
- 3) uzņemšanas noteikumus maģistra studiju programmā;
- 4) iegūstamos grādus – sociālo zinātņu bakalaura grāds grāmatvedībā un nodokļos un sociālo zinātņu maģistra grāds grāmatvedībā un nodokļos;
- 5) studiju programmu saturā.

Gunita Mazūre, Dr.oec.

Jelgavā, 2019. gada 19. novembrī